

דברי מאיר

מאוצרותיו של הגאון רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד
תשרי התשפ"ד
גליון מס' 63

שימו לב!
בימי 'בין הזמנים' הבעל"ט
לא יתקיים
השיעור השבועי בהלכה ואגדה
של מורנו הרב שליט"א

אמר רבי מאיר

המאמר החודשי
ממורנו הרב שליט"א

חודש של הכנה - לכל השנה!

< ראש השנה שחל בשבת

ובזה יזבנו הדברים המובאים בספרים בשם הרה"ק בעל ה"תניא" זיע"א שבשנה זו שחל ר"ה בשבת - אז התקיעות הן ה"קוגל" שאוכלים! ויבאר ע"פ הנ"ל שה"קוגל" שהוא כבוד שבת מציל אותנו מהקטרוג הנ"ל, והבן!

< סגולה לזכות בד"ן: הארת פנים!

כמו כן אחר כך מגיע יום הכיפורים שעליו אמר הכתוב: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", והוא בבחינת: "לפני ה'", והיינו שכל יהודי עומד ביום זה לפני ה' וכל יהודי נמצא ביום זה בדרגה גבוהה מאוד, והעיקר ביום זה הוא להאיר פנים זה לזה וע"י כך הוא יהיה בבחינת: "רבים צריכים לו" ויזכה בד"ן, מלבד זאת שמי שמאיר פנים לשני ה' מאיר לו פנים וכמו שאיתא במדרש (הובא בכתבי מרן הבעל שם טוב זיע"א ובכתבי מרן הגר"ח מוואליץ זיע"א) **על הפסוק (תהלים):** "ה' צלך" - "מה הצל הזה אתה מראה לו אצבע הוא מראה לך אצבע" - כך ההנהגה עם הקב"ה לפי הפעולות שלך הוא עושה לך [וכמבואר באריכות בספה"ק "דרך ה'", ואכמ"ל]. וממילא ברור שמי שמאיר פנים לשני הרי שה' יאיר פניו אליו ויזכה בד"ן, אמון **וידוע המעשה** ("לפרקים" - הגר"ח וייבג זצוק"ל בעל "שרידי אש") באותו ירא וחרד שהחשיך פנים לסובבים ביום הכיפורים והפחיד את כל הקהל סביבותיו, **ואמר לו מרן הגר"ח סלנט זיע"א:** "כפי שבביל שאתה ירא מהדין אני צריך לסבול? והרי אתה בבחינת: "בור ברשות הרבים" ממש!"... וכן הן הדברים הנ"ל.

< מעלת השמחה והשפועותיה

אחר כך מגיע חג הסוכות שעליו נאמר: "ושמחתם לפני ה' אלהיכם", חזקים להגיע בו לדרגת רוח הקודש ממש - מי ששמח שמחה אמיתית, **וכמו שאמר חז"ל** (יהושע) - הובא בתוס' סוכה ג': ד"ה ח': "שמשתם [משמחת בית השואבה] שואבים רוח הקודש, שהשכינה שורה מתוך השמחה דכתיב ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה', ומייתי [היהושע] עובדא דיונה בן אמיטי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה" (ע"ל תוס' שם). וממילא נדע לנצל את חג זה ולשמוח בו היטב, **וכמו שכתבו בספרים** שע"י השמחה בחג הסוכות שואבים שמחה לכל ימות השנה!

ואחר כך מגיע שמחת תורה שהביא המ"ב (סי' תרס"ט) שהעידו על רבינו האריז"ל זיע"א שהמעלה העליונה שהשיג הייתה ע"י שמחה של מצוה, עיי"ש, וכן הביא שם מרבינו הגר"א זיע"א שהיה רוקד ומפזז בכל עת.

ויהי"ש שנזכה לנצל את החודש הנפלא הזה והחגים הנפלאים שבו ונזכה על ידם לשנה טובה! כפרה! ושמחה! לכל ימי השנה, ושיהיה לכולנו שנה טובה ומתוקה, אמן!

אנחנו נכנסים כעת לחודש חדש ולשנה חדשה ומתחילים את חודש תשרי שהוא תחילת השנה החדשה, וכמו שאומרים בתפילת מוסף של ראש השנה: "זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום ראשון" [וכ"ר אליעזר - עי' בגמרא ראש השנה (ח. - י. - ל"ג) וגמרא עבודה זרה (ה) שאומר בתשרי נבוא העולם], כלומר שיום זה הוא היום הראשון של השנה וממילא בו נידונים על כל השנה. והנה השנה (תשפ"ד) ראש השנה חל בשבת וכשחל ראש השנה בשבת אין תקיעות - **כי איתא במשנה ראש השנה (כ"ט):** "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה", **ואיתא בגמרא (שם):** "שמא יטלטו בידו [את השופר] וילך אצל הבקד ללמוד ויעברו ד' אמות ברה"ר", וא"כ אין תוקעין בכזאת שנה משום תקנת חכמים, והנה **איתא בגמרא ראש השנה (ט"ז):** "א"ר יצחק כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה מריעין לה בסופה מאי טעמא דלא איערבב שטן", וא"כ בשנה כזאת שלא תוקעין לה בתחלתה כלום היא תהיה רעה ח"ו? **וביאר תוס' (שם ד"ה שאין):** "מפרש בהלכות גדולות לאו דמיקלע בשבתא אלא דאתיליד אונסא", והיינו שלא מדבר ר' יצחק על מתי שחל ראש השנה בשבת שאז לא תוקעין משום הגזירה הנ"ל, אלא שנולד להם אונס אחר ולא תוקעו וכגון שלא היה להם שופר וכדו', **וידוע מה שביאר בזה רבינו ה"ערוך לנר" זצוק"ל (ר"ה שם) ע"פ משל** לבת מלך שהתחנתה עם אדם אחד ויום אחד נודע למלך שאין הוא נוהג בה בכבוד הראוי, המלך קרא לבעל לבוא לפניו, והבעל שראה שכלתה אליו הרעה ביקש מאשתו שתמליץ עליו טוב לפני המלך, והנה כשהגיעו הבעל והאישה לפני המלך והתיזלה האישה להמליץ טוב על בעלה ראה המלך שפניה חבולות, ולא היה לה ברירה אלא לומר לו שזה מההכאנות שקיבלה מבעלה, ואז נהפך לה סגורה לקטגורה רח"ל!

< השבת וה"קוגל" ימליצו טוב

וכן בענין ראש השנה שחל בשבת, אם אנחנו לא תוקעים בגלל כבוד השבת ובאמות אנחנו משמרים שבת כהלכה - הרי עיש לנו סגור גדול בדמות השבת והוא זה שימליץ עלנו, והוא המשל לבת המלך שהרי שבת נקראת: "שבת המלכה!" אמנם אם השבת היא חבולה, הרי עיש קטרוג גדול בענין זה, שהיה אנחנו דוחים את התקיעות בגלל כבוד השבת והיא בעצמה חבולה רח"ל, זו היא כונת ר' יצחק, **ועל זה כותב רבינו ה"ערוך לנר" זצוק"ל שהיו שנים שראש השנה חל בשבת ואותם שנים היו השנים הטובות ביותר והיו שנים שהיו הרעות ביותר ר"ל (עיי"ש באריכות...) והיסוד הוא כנ"ל, האם שמרו שבת כראוי או לא, וא"כ בשנה זו יש לנו ענין יותר גדול להתחזק בענין שמירת השבת והיא תמליץ עלינו לטוב, אמן!**

אור התמים

פרקי חיים מרבותינו הקדושים
שיום פקידת שנתם בהודש זה

ביום כ"ג תשרי נפטר מרן הגאון ר' ניסים קרליץ זיע"א - זכיתי להיות אצלו הרבה - היה פוסק גדול, מתמיד עמל שקדן ושתקן מופלג, פסק בצורה בהירה.

פעם דנתי עימו בענין הלכות שילוח הקן שידוע בהלכותיו ע"פ המבואר בחז"ל עה"פ בפרשת "כי תצא" - "כי ימצא קן צפור" וכו' שהמצוה שייכת רק שזה נמצא אצלו מהפקר ולא שזה בביתו, ולכן רבים נוהגים להפקיר את המרפסת או את המנוע של המזגן וכדו' - ואמר לי מרן זצ"ל [התעקש על זה] שאין דין זה שייך היום, כי אנשים מעצמם לא רוצים לזכות במה שיש להם בחצר דהיינו שזה לא על דעתם [שואל הבה"ח ר' דניאל הירש שיחי': הרי ודאי אם נמצא

< מורנו שליט"א מגיש למרן הגר"ח זצ"ל את אחד הקונטרסים

וכדו' אין אנשים חושבים לכן לגבי זה אין לזה קנין], ולכן גם שלא הפקיר יכול לקיים מצות שילוח הקן.

פעם שאלתי: איך בשבת אפשר להניח בפח זבל חדש, הרי זה "ביטול כלי מהיכנו" [ישו דין שאסור להניח מוקצה על היתר בשבת כגון: קליפות וכדו' שהם מוקצה מחמת גופו - שאינם ראויים לכולם - וכתב רש"י הסיבה לזה (הביאו במ"ב): שנראה כסותר הכלי - וכמו שמוסיף כאן הבה"ח ר' דניאל הירש שיחי', שאינו יכול להשתמש בכלי כל השבת? והשיב לי בבהירות: "שזה היכנו!" כלומר, שהשבת הזבל מיעדת לזה [וכמו שמעיר כאן הבה"ח אפרים יוסף מונקוטוביץ שיחי'], זיע"א.

יום למחרת, ב-כ"ד תשרי, נפטר הגאון ר' שלמה זלמן אולמן זצ"ל, אב"ד מודיעין עילית ומגדולי הדיינים - היה תלמיד מובהק של מרנן הגראמ"מ שך והגר"ש הלוי וואזנר זצוק"ל. מרגלא בפומיה את הפסוק בפרשת "כי תבא" - "עשיתי ככל אשר צויתני", ופרש"י (זה מחז"ל): "שמחת ושימחת את אחרים", ואמר: שלכא' **חושבים ש"כל אשר צויתני" זה כל מיני חומרות ופרומקייט למיניהם, ורואים כאן ש"כל אשר צויתני" זה "לשמוח ולשמח את אחרים" זיע"א.**

ביום כ"ח תשרי נפטר הגאון ר' שאול ברייש זצוק"ל - אב"ד ציריך למעלה מארבעים וארבע שנה, זיע"א. ובאותו יום נפטר הרב של "אני תקוה" עשרות שנים - **הגאון ר' משומר צובירי זצוק"ל, זיע"א.**

תנצב"ה

מתוך 'השיעור השבועי' של מוה"ר שליט"א: ב' מר חשון התשפ"ד - גליון מס' 95

קְאוּרֵי הָאָשׁ

סיפורי מופת והנהגות קודש
מגדולי ומאורי הדור שליט"א

מגדולי הצדיקים בדורנו, חסידא ופרישא, הוא **כ"ק מרן הגה"צ רבי דב איסר הכהן קוק שליט"א** (נולד ביום ב' דראש השנה התשי"ז), בן של קדושים: אביו הוא הגאון רבי נחום זצ"ל מרבני העיר רמת גן, וסבו הוא הגאון רבי רפאל זצ"ל רב העיר טבריה ת"ו [אבי הרבנים לבית קוק מרחובות, הג"ר שלמה והג"ר שמחה זצ"ל, ויב"ח הג"ר אברהם יצחק שליט"א]. מכתביו ומשיחותיו של הגר"ד שליט"א יצאו לאור **עשרות (יותר משישים) חיבורים** נפלאים!

חותנו הוא מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א. ומספר הגר"י חובי ציון שליט"א (כמובא בעץ חיים): "שאלתי לרבינו שליט"א, למה זכה חתמי שתהא התורה מפורסמת בעולם על ידו בצורה בלתי נתפסת, כי מקטון ממש ועד גדול כולם הננים מדבריו ומפפלים בהם בחלקי הבונה והסותר, וכמעט אין שלחן שבת שלא יביאו עליו מדבריו המתוקים של ר' יצחק שליט"א, ומיד אמר לי רבינו כי כל זה בזכות עבודת המידות - כי רבי יצחק הוא מידת גבורה, וכל מה שרואים בעולם את חביבותו הנפלאה וחיוכיו לכל העומד מולו, כל זה מרוב עבודה בת שנים רבות שנהפכה אצלו כבר לטבע שני. ואמר - עכשיו אתה מבין למה הוא זכה שכל העולם נהנה מאור תורתו, הכל עבודת המידות!..."

והוסיף ואמר לו הגר"ד שליט"א, על הקשר ביניהם: "הגם שבעיני הוראה והנהגה יש ביני לבין חתמי הגאון שליט"א המון חילוקי דעות, מ"מ אין זה מכזב את האבתינו אחד לשני בכלום..."

עוד סיפר הגר"י אוהב ציון שליט"א: "שמעתי מהגר"י זילברשטיין שליט"א כשהיה אורח בשבת בטבריה לכבוד בר מצוה לנכדו ר' עובדיה גר"ו יאיר, שכך אמר על רבינו - **מי שחושב שלחתי רבי דוב יש טעם בעוגות או באיזה מאכל, הוא אינו יודע מי זה רבי דוב** [והוא כעין מה שאמר החזון איש על הקצוה"ת]. וכשהגיע הגר"י זילברשטיין לנחם בבית הורי רבינו על פטירת אמו היה רבינו בתפילת עמידה של ערבית, ואחיו של רבינו [ר' שמואל נתן ור' אברהם יצחק שליט"א] אמרו לו שיעזור להם לנסות להפציר ברבינו שליט"א לאכול משהו, כי זה כמה ימים מאז הפטירה שלא אכל ושתה כלום, והשיב להם הגר"י - אם היה לי עסק עם בן אדם הייתי מנסה, אבל ר' דוב הוא מלאך ה', לית דין בר אינש (שבת קיב ע"ב), ואם כן הנסיון נכשל מעיקרא, אין עם מי לדבר..."

מקוצר היריעה לא נוכל להאריך הרבה, רק נציין את **זיכוי הרבים העצום של הגר"ד והרבנית שליט"א**, ואת עבודת ה' במסירות נפש ממש, והכל מאהבת הבורא ובשמחה, בלבד בבד עם **אהבת הבריות המיוחדת**. כה יתן ה' וכה יוסיף להם חיים טובים וארוכים, בבריאות איתנה ונהורא מעליא, אמן.

< בתמונה: הגר"ד שליט"א עם הכיפה של הר"ק ה'אוהב ישראל' ז"ע | צילום: נתי אמרי

הסופת מורנו הגאון רבי שמואל הלוי רוטמן שליט"א

לגליון 'דברי מאיר' - אלול התשפ"ג (שאמר לי ביום המיש, ז' אלול התשפ"ג)

הדברים נפלאים ביותר! ויש לי להוסיף:

(א) בענין מה שהביאו במכתבים שנופליאון אמר שאם אדם שואף להיות גנרל הוא יצא קצין וכדו' שכללו של דבר הוא שלפי השאיפות כך יוצא האדם - כבר אמר כן מרן ר' בער זיע"א שאם אחד שואף להיות ר' עקיבא איגר זיע"א אזי הוא יהיה אדם גדול [הערך המערכת: וכן במכתב המלא ששלח הכותב החפץ בעילום שמו הי"ו ציין לדברים הנ"ל ועוד כיצא בהם זוה"ל: כך מובא ב'עולת שלמה' (ח"ב, עמ' תקא): 'נפוליאון אמר שחילל שאין לו שאיפה להיות גנרל, אף חילל פשוט אינו. ואני אומר, בן ישיבה שאין לו שאיפה להיות גדול בתורה, אף בן ישיבה אינו'. ע"כ. וכאשר חיפשת את הדברים במקורם כדי לדייק בהם, מצאתי עוד שהרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא ז"ע אמר על עצמו: 'בילדותי האמנתי שאעלה בסערה לשמים כאליו הנביא. עכשיו שזקנתי, אין לי עוד תקוה לזה. יש לי עתה רק תפילה אחת, שלא ארד לשאול תחיתות. אבל בלי אותה אמונת נעורים, מי יודע היכן הייתי נמצא כעת' (דברים ערבים, עמוד 8). וכן מפורסם שאמר מרנא הגר"ס זצ"ל על עצמו לעת זקנותו: 'כל ימי חיי שאפתי להיות כמו הגאון מוילנא, ולכן הגעתי להיות ר' ישראל סלנטר'. וכעין זה סיפר מרן הגר"מ שטרנבך שליט"א (בשיחתו שהובאה בגליון 'דהף היומי בהלכה', סבת'שבת לתשע"ט), שמונא הגר"ד זצ"ל ליבויץ זצ"ל התבטא פעם: "בבחרתי השתוקקתי ושאפתי להיות כר' עקיבא איגר, ונשארתי ר' ברוך בער. אך אם לא הייתי שואף להיות כר' עקיבא איגר, לא הייתי נעשה ר' ברוך בער." ע"כ מהמכתב המדובר. ומפאת קוצר היריעה נאלצנו להשמיט).

(ב) בענין מה שהובא בשאלות: מתי צריך לבדוק חמץ כבר בר"ה? ומבואר בתשובה מהגמ"ר פסחים (ו) שמי שעוזב את ביתו בר"ה ולא חזר יש לו לבדוק אפי' בר"ה - ויש להוסיף שאין זה רק ה"א אלא גם להלכה למי שלא עתיד לחזור עד פסח (עין שו"ע ס' תל"ו).

אֲרָהּ - זו תֹּרָהּ

מכתבי תורה והוראה
של מורנו הרב שליט"א

תשובות אקטואליות
בעניני חג הסוכות
וד' מינים (מתוך מכתב)

אור לכ"ד תשרי התשפ"א

כבוד ידידי המפורסם לשם ולתפארה
הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש",
אחדהש"ט באה"ר.

הנני בזה להשיב לשאלותיך, ראשון ראשון ואחרון אחרון:

שאלה (ו) האם מותר לקשור הסכך בחוט תפירה, במקום חוט פשתן? תשובה: זו מחלוקת לגבי "דבר המעמיד" שמקבל טומאה, והמשנ"ב כותב שטוב להחמיר לכתחילה במעמיד ראשון.

שאלה (ט) האם עיזור ל"ע מותר להכניס כלב שמשייע לו, לסוכה? תשובה: כן, ולא הוי בזיון, כמו שמותר לו להכניס את מקלו [אבל בלאו הכי לא, ואפילו גוי מבואר זוה"ק שלא להכניס לסוכה]. ומרן הגר"ע יוסף זצ"ל כתב שמותר לעיזור להיכנס עם "כלב נחיי"ה לבית הכנסת, וכל שכן לסוכה.

שאלה (י) ע"פ האריז"ל כל זיעה של מצוה מכפרת, האם יש ענין לבנות הסוכה דוקא בשעות הצהריים, שהשמש חזקה, ואז ירויח יותר זיעה לכפרת העוונות? תשובה: לכאורה כן, ולפום צערא אגרא.

שאלה (יא) חם לו מאד בסוכה, ורוצה להוריד הציצית, מה עדיף סוכה או ציצית? תשובה: סוכה היא מדאורייתא, ואילו ציצית מבואר בגמרא דדוקא בעידנא דריתחא מענישים על כך, כי החובה היא דוקא למי שיש לו בגד של ארבע נכפות. ולכן אם כבר בירך על הציצית בבוקר, עדיף שיווריד הציצית ויישאר בסוכה.

שאלה (יב) חם לו בסוכה, ורוצה להחליף מציצית צמר לציצית פשתן, האם ראוי? תשובה: כן, וכנ"ל בתשובה לשאלה יא [ובפרט שלדעת הרמ"א פשתן זה לכתחילה, כמו צמר].

שאלה (טו) ביו"ט ראשון של סוכות שחל בשבת, בסעודה ג', אחרי שגמרו לאכול לפני צאת הכוכבים, האם מותר לפנות הכלים רק בגלל כבוד הסוכה? תשובה: בודאי שמותר, דלא הוי מכין משבת לחול, כיון שמתכוין בשביל עכשיו לכבוד הסוכה, וכמבואר בשו"ע (סימן תרטל סעיף א), וביותר לפי מש"כ בשער הציון שם בשם רבינו מנחם, שהסוכה פסולה מדרבנן באותו זמן שיש שם כלים מאוסים, ואין לברך עליה 'לישב בסוכה' באותו הזמן, דבדאי יהיה מותר להוציא הכלים.

שאלה (טז) האם מותר להוסיף סכך על הסוכה רק בגלל שלא רוצה שהשכנים יוכלו להציץ לסוכתו, או שרוצה שאם ירד גשם שלא ייכנס הרבה גשם בסוכה, או אין ראוי? תשובה: מותר, והרי זו משנה מפורשת, ונפסק שאפילו "מעובה כמין בית" שאין הגשמים יורדין לתוכה ואין הכוכבים נראים בה, גם כן כשרה.

שאלה (יז) גנב קושיקעל, זה הטבעות שמניחים שם הלולב וההדס והערבה, האם יצא ידי חובתו - שהרי בעצם הוא אווז משהו גדול, שבתוך זה יש הלולב וההדס והערבה? תשובה: קי"ל דלולב צריך אגד, ולכן לכאורה לא יצא ידי חובתו.

שאלה (יח) כשמתפללים בסוכה האם יש שם ברכת "מעין שבע" בליל שבת? תשובה: אם זה מנין קבוע, מברכים "ברכת מעין שבע" [ונדגיש שוב: זה לא דין ב"מקום" קבוע - אלא ב"מנין" של האנשים שמתפללים בקביעות, כמבואר הטעם בגמרא].

שאלה (יט) אם בא לבית הכנסת בשבת סוכות בטעות עם הלולב, האם מותר להניח הלולב היכן שרוצה? והשאלה גם אחרי שהניח הלולב מידו, וכדי שלא יתבייש מהאנשים ששכחו והביאו הלולב בשבת, האם מותר לו להצניעו במקום אחר? תשובה: אם עדיין לא הניחו מידו, יכול להצניעו בכל מקום שירצה. אך אם הניח אותו מידו - מבואר ברמ"א (סימן שח סעיף ד) דלולב הוי מוקצה מחמת גופו כי אינו כלי, ולכן יהיה אסור לטלטלו אפילו לצורך גופו או מקומו.

שאלה (כ) שכח והתחיל לאכול או לשתות חוץ לסוכה, האם יש ענין שיתאמץ וישאיר האוכל והשתיה בפיו עד שגיע לסוכה, או שיפלוט זאת, או שמותר לו לבלוע לכתחילה כעת בגלל ששכח? תשובה: דינא הוא שפחות מכביצה פת פטור מן הסוכה, כמבואר בס' תרלט סעיף ב (מדמוני), ובדאי שלא יתכן להכניס לפיו יותר מכביצה פת בבית אחת.

מאיר סנדר
מח"ס דברי מאיר, ועוד
פעיה"ק ירושלם ת"ז

פורטל התוכן התורני של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' < ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < קונטרסים < גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א < ועוד

או בלחיצה על הקישור: **מכון 'דברי מאיר'**

חפשו: **מכון דברי מאיר / הרב מאיר סנדר**